

Geallieerden bevrijden Lichtervelde in oktober 1918

Geert Coussement

Voorwoord

In dit 5de jaarboek, een realisatie van de plaatselijke heemkundige kring "Karel Van de Poele", breng ik na een onderbreking van één jaar, opnieuw een kleine bijdrage over de Eerste Wereldoorlog. Ook nu weer beperk ik mij tot een bepaalde periode uit die oorlogstijd. Met de andere bijdragen uit de jaarboeken van 1985, '86 en '87 vormen ze een geheel dat er op wijst dat Lichtervelde en z'n inwoners de oorlog aan den lijve hebben ondervonden.

In het jaarboek van 1989 belicht ik de laatste oorlogsweken, de bevrijding door de geallieerden en de vernielingen aangebracht door de terugtrekkende Duitse troepen. Als slot is er een overzicht van de Lichterveldse soldaten die tijdens het laatste en definitieve offensief van de geallieerden, sneuvelden.

De gegevens voortspruitende uit archiefmateriaal werden verwerkt met anekdotes en verhalen uit de mond van die mensen die het destijds voor een stuk hebben meegemaakt. Hierbij denk ik vooral aan wijlen Joseph Lootens, Gilberte Vandekerckhove en Camiel Vanhulle. Zij die toen in hun jeugd jaren waren, vertellen hun herinneringen of belevenissen.

De bijdragen uit de verschillende jaarboeken samen, moeten ons een idee kunnen geven hoe het er tijdens de Eerste Wereldoorlog aan toeging. Nu er bijna geen getuigen meer zijn, is het vast en zeker de moeite waard dat er dankzij de heemkring "Karel Van de Poele", iets bewaard blijft voor het nageslacht.

Mijn dank gaat vooral uit naar allen die op de een of andere wijze hielpen en het tot stand komen van deze bijdrage mogelijk hebben gemaakt. Ik hoop alvast dat U bij het lezen van dit werkje en van dit jaarboek in z'n geheel, er veel genoegens zult aan beleven.

Geert Coussement

6 januari 1989

GEALLIEERDEN BEVRIJDEN LICHTERVELDE IN OKTOBER 1918

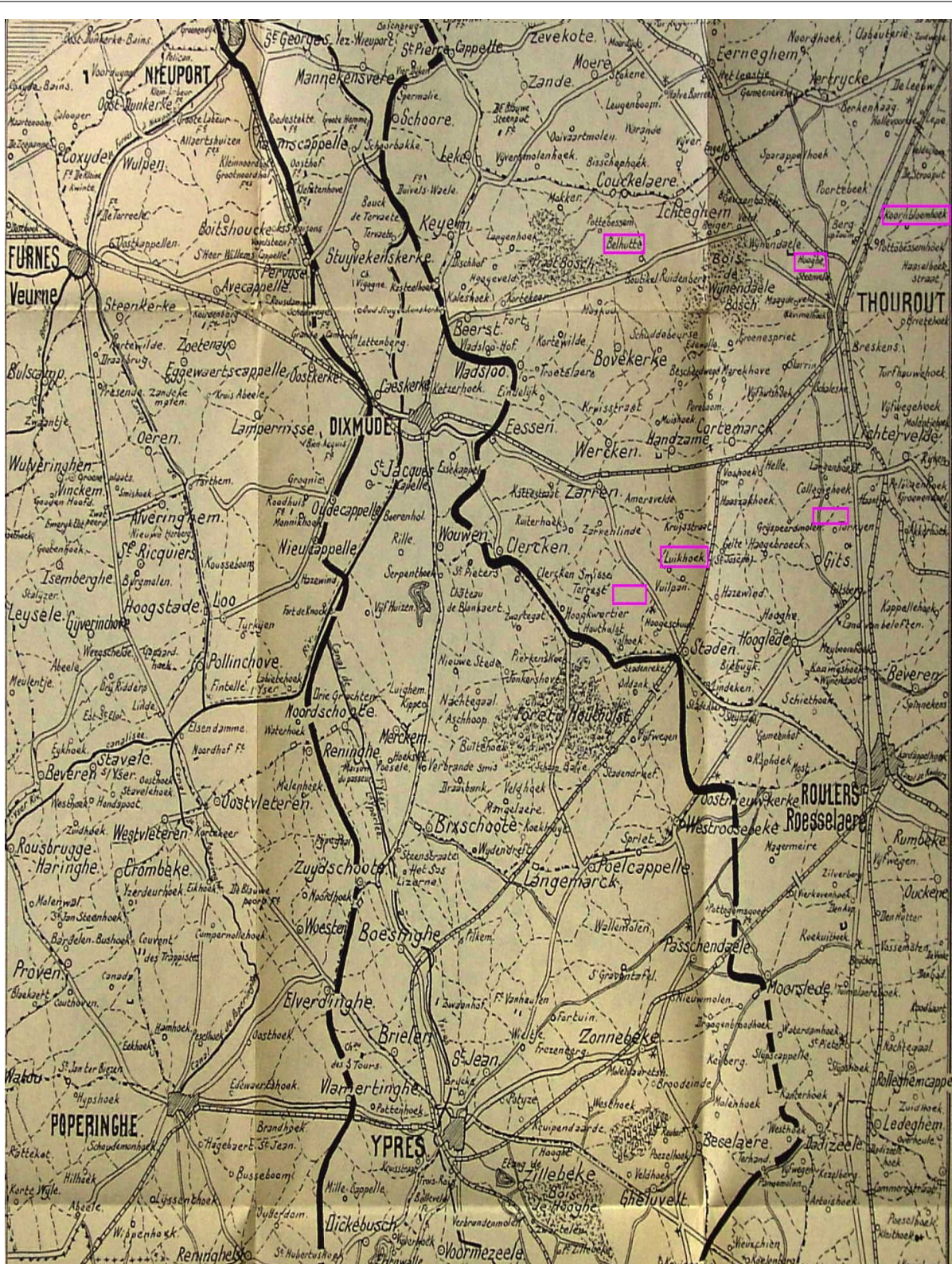
In de loop van de maand september werd door de geallieerden een offensief ingezet. Het was het begin van de definitieve overwinning op de Duitsers. Gedurende 4 jaar was Lichtervelde bezet door de 3de Duitse reserve-divisie en dit tot 15 oktober 1918. Op dezelfde dag plaatste de 16de Beierse-divisie zich tussen de 3de reserve-divisie en de 13de reserve-divisie die zich rechts van haar bevond.

De grens van de aanvalssectoren tussen het Franse leger in Vlaanderen en het Belgisch leger liep over de lijn Lichtervelde-Wingene- Lotenhulle en Nevele. Deze gemeenten lagen allen in de Franse slagveldzone. Het was het 34ste Franse legerkorps dat optrok naar Lichtervelde met aan zijn linkerflank de 1ste Belgische infanterie-divisie van de groepering van Generaal Michel. Vóór het 34ste legerkorps bevond zich de 6de Franse cavalerie-divisie van het 2de cavaleriekorps. Op 15 oktober 1918 schenen de Duitsers zich overal terug te trekken, vooral in het noorden langs Lichtervelde. De 2de cavalerie-divisie van het 2de Franse cavaleriekorps verplaatste haar twee achterhoedebrigades naar Sleihage, georiënteerd op Hooglede en Beveren. De 70ste infanterie-divisie (Fr.) omsingelde Lichtervelde langs het zuiden in dichte verbinding met de Belgische groepering van het noorden. Omstreeks 13 u. stak men de baan Roeselare-Torhout over in de richting van Lichtervelde. De 70ste infanterie-divisie staat langs zijn linkerflank in verbinding met de 4de Belgische infanterie-divisie, die het 3de linie tot zijn beschikking heeft evenals een groep van de 1ste artillerie.

Ook op 15 oktober trok de 6de brigade van de 6de cavalerie-divisie (2de Franse cavaleriekorps) de infanterie-linies voorbij in de richting Lichtervelde.

Op 16 oktober omstreeks 6 u.45 breekt de Belgische cavalerie-divisie (3de brigade) haar bivak te Vlae (ten noorden van Staden) op en neemt de richting van de "Luikhoek". Te 8 u. 45 neemt zij haar plaats in de colonne in, op 800 meter achter het 2de carabinieri-wielrijders waarna de colonne op Lichtervelde marcheerde langs Batavia (Gryspeerdte te Gits), en de grenspaal 7.500 op de baan Roeselare- Torhout.

Op 400 meter ten westen van "Batavia" wordt zij gestopt door de voorwacht van de 6de Franse cavalerie-divisie. De zuiderse grens van de aanvalssector van de 1ste Belgische Cavalerie-divisie liep via Haegebroek - Station van Lichtervelde. Gedurende 4 km moest zij door de Franse sector trekken.

Op de kaart zijn een aantal plaatsen omkaderd, die in de tekst aan bod komen. De Vlaebailie ligt ten ZW van de Luikhoek. Café Batavia ligt ten NW van Turkeyen.

In: Gilot, M., 'Onze werking in verwoest Vlaanderen. Beknopt overzicht der werkzaamheden van onzen Dienst voor herstel van Westvlaanderen (Bureel Roeselare)', Belgische Boerenbond, Roeselare, 1921.

Daar de 1ste cavalerie-divisie wegens de slechte staat van het terrein (vernietigingen) niet langs het station van Lichtervelde voorbij kon, marcheerde ze verder op ter “Koorbloem” (Torhout). Ze werd beschoten door de veldartillerie en later opgehouden door een opstopping aan de ingang van Lichtervelde. ‘s Middags zet de brigade haar weg voort van Lichtervelde-dorp aan het station naar “de Vijfwege”, in de richting Torhout.

Eveneens op 16 oktober omstreeks 9 u., in de Franse sector, wordt Lichtervelde noordwaarts overstromd door het 34ste legerkorps. Het omvatte, in 1ste lijn, de 77ste infanterie-divisie rechts en de 70ste infanterie-divisie links en in de 2de lijn de 128ste infanterie-divisie. Het front stabiliseerde zich op de lijn: grenzen Lichtervelde, Rijkenhoek, Groendale naar Koolskamp.

Langs Duitse zijde lost de 3de infanterie-divisie de 3de reserve-divisie af.

Op het einde van de dag trekt de vijand zich terug langs het front Izegem. Lichtervelde en Torhout zijn reeds verlaten.

De Belgische groepering uit het Noorden kwam Lichtervelde en Torhout binnen, doorkruiste de bossen van Bovekerke en Wijnendale en plaatste dan zijn frontlijn op “t Hooghe”, “Turfhauwe”, “De Griete” en “t Hooghe” nabij Torhout, ‘t Kasteel van Wijnendale en “Belhutte”.

Op 17 oktober verlaten de bataljons karabiniers-wielrijders Lichtervelde voor Torhout. Kolonel Dubois had het bevel over deze twee bataljons¹.

Voor de troepenbeweging : zie bijgaande kaart².

In de zomer van 1918 zetten de geallieerden een offensief in. Het 34ste Franse legerkorps trok op richting Lichtervelde. Rond Lichtervelde werd een omsingelingsactie uitgevoerd. De Duitsers die de troepenbeweging van de geallieerden volgden, oordeelden dat hun tijd van gaan gekomen was. Vooraleer Lichtervelde definitief prijs te geven, dynamiteerden ze nog enkele strategische punten en gebouwen³.

- De herberg “t Haantje” gelegen op de hoek van de Bolle- en de Hazelstraat werd opgeblazen.

1 Historische dienst van de Belgische Krijgsmacht te Brussel

2 Archief Geert Coussement

3 Wijlen Joseph Lootens

- De herberg “t Koningshof” in de Stationstraat, toen bewoond door H. Vanlerberghe-Cool, werd gedynamiteerd. Ook het huis er naast werd opgeblazen.
- Het café “Den Drieweg” op de hoek van de Wulleputstraat en de Stegelstraat werd eveneens opgeblazen. Deze was toen bewoond door Cyriel Vankeirsbilck-Decuyper.

De molen van Henri Boutte op “t Hooge”.

- De molen van Henri Boutte⁴ in de Zwevezelestraat op “t Hooge” werd eveneens gedynamiteerd. Deze hofmolen werd in 1166 gebouwd door de Heer van Lichtervelde nabij z'n kasteel (vandaar Kasteelstraat). Het molenhuis dat nog bestaat werd gebouwd in 1724⁵.
- Op 16 oktober dynamiteerden de Duitsers de kerktoren. De kerk deed sinds 1917 dienst als veldhospitaal, en was uiteraard niet meer toegankelijk voor de kerkgangers. Men voelde dat er iets gaande was in de kerk, maar wat men er precies deed, wist men niet. Misschien had het wel iets te maken met de oprukkende geallieerden. In de loop van de voormiddag van 16 oktober was het dan uiteindelijk zover. De bewoners van de huizen vóór de kerk moesten hun woning verlaten, de toren werd opgeblazen. Bij de ontploffing voelde men een geweldige schok. De kerktoren was in een puinhoop herschapen. Een deel van het puin kwam op de woningen ervoor terecht. Ook deze werden totaal vernield. In 1922-23 werden de huizen voor de kerk volledig gesloopt en werd de toren herbouwd, 52 m hoog of 5

⁴ Archief Geert Coussement

⁵ Wijlen Joseph Lootens

Kinderen poseren op de opuin van de kerk.

lager dan de vorige. De vrijgekomen ruimte voor de kerk werd een plein; na de Tweede Wereldoorlog werd het oorlogsmonument er opgericht⁶. Nog altijd kan men zien tot waar de kerk werd vernield: aan de leien op het dak en aan de ramen van het koor.

⁶ Gilberte Vandekerckhove

- De brug van de Muizeveldbeek op de grens Lichtervelde-Zwevezele op de wijk "De Spriet" werd gedynamiteerd.
- Café "De Kruiskalsijde" op de hoek van de Roeselarebaan en de Kortemarkstraat werd volledig vernield.

- De spooroverweg aan de Stations- en Kortemarkstraat en het stationsgebouw, gingen ook de lucht in⁷.
- De brug van de Krekelbeek op de grens Lichtervelde-Torhout werd opgeblazen.
- In de Stegel-, Peper- en Beverenstraat werden eveneens een aantal huizen opgeblazen⁸.

⁷ Wijle Joseph Lootens

⁸ Wijlen Joseph Lootens

Het stationsgebouw na de dynamitering

Op het einde van 16 oktober 1918 trekken de Duitsers zich definitief terug, na eerder genoemde verwoestingen te hebben aangericht. De Duitsers verlaten Torhout, Lichtervelde en Izegem. De "Belgische Groepering Noorden" kwam Lichtervelde en Torhout binnen. Een frontlijn werd geplaatst in het Noorden van de gemeente, aan de "Griete" en de "Turfhouwe". Op "'t Veld" werden de bewoners bevrijd door de Belgen. Het dorp door de Fransen. De bevolking en de soldaten waren uitbundig en vreugdevol. Enkele uren voor de bevrijding hadden de mensen van "'t Veld" een zware slag gehoord. De kerktoren lag in puin...⁹

Tijdens de Eerste Wereldoorlog sneuvelden niet minder dan 37 Lichterveldse soldaten. Aan het zijdeurtje van de kerk bij het binnenkomen links, werd na de oorlog een gedenkteken in de muur gemetseld met daarop de namen van de gesneuvelden .

⁹ Camiel Vanhulle

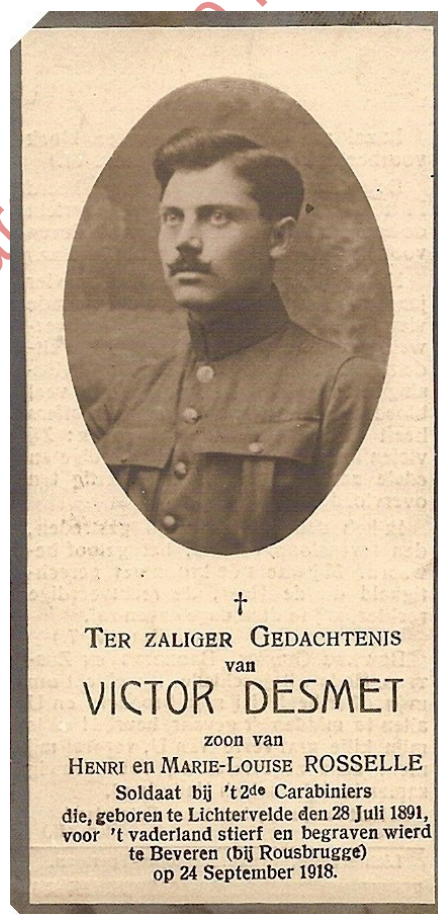
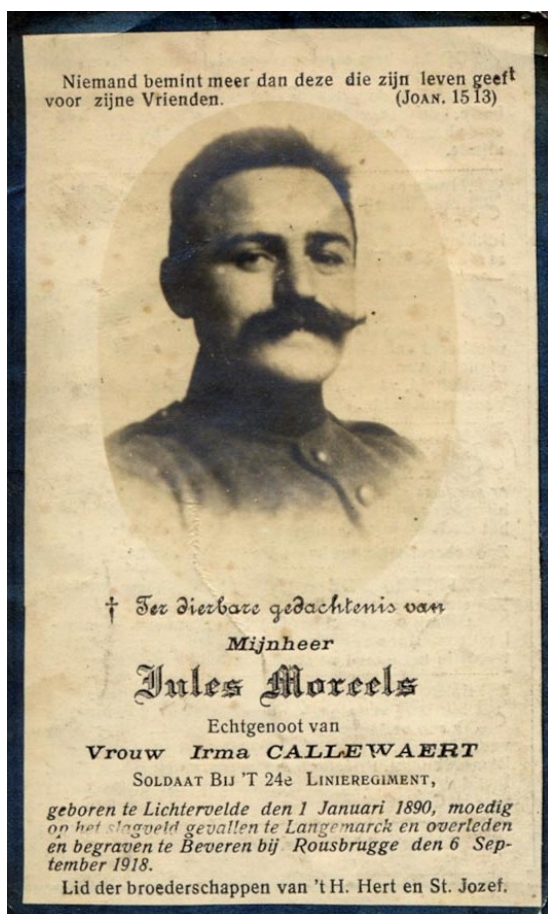
De vernielde woning tegenover de gemeentelijke jongensschool in de Beverenstraat

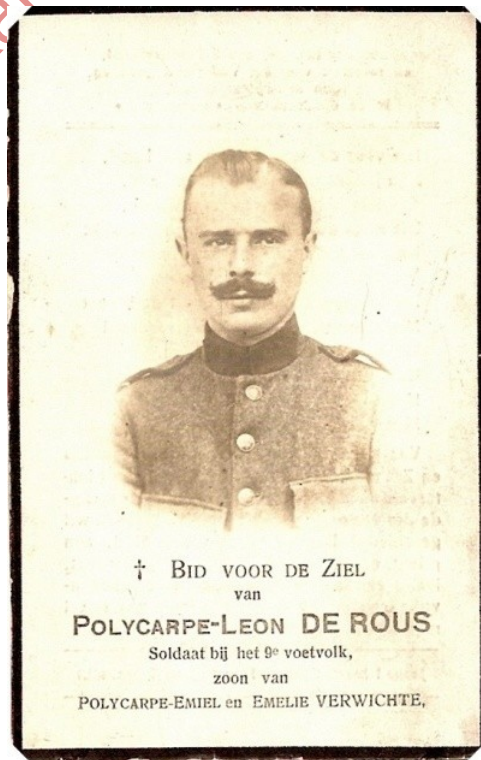
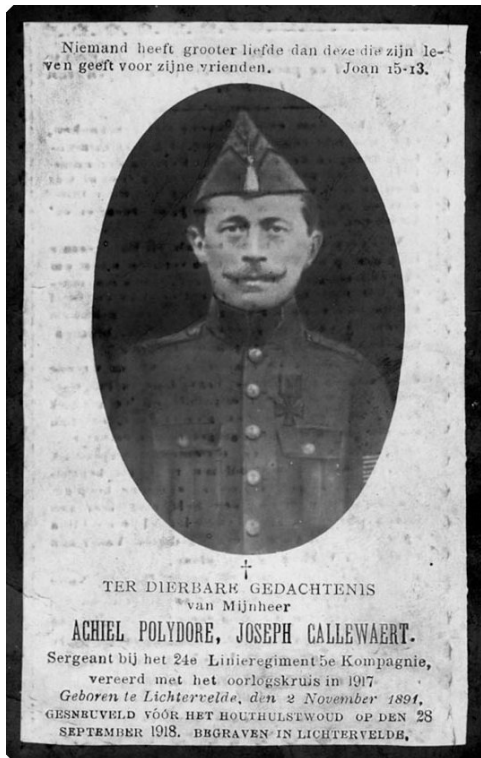
Naamlijst van alle gesneuvelde Lichterveldse soldaten

1. Baert Achiel
2. Boddin Prosper
3. Bonte Firmin
4. Bonte Eugène
5. Callewaert Achiel
6. Claeys Leo
7. Debaene Arthur
8. Declercq Adolf
9. Degandt Jozef
10. Delameilleure Jules
11. Demarré Jules
12. Depuydt Jules
13. Denys Philippe
14. Deroüs Polycarpe
15. Deschepper Achiel
16. Desmet Victor
17. De Vos Alfons
18. Godderis Odo
19. Houwen Theofiel
20. Maes Emeri
21. Moreels Jules
22. Mortaigne Alfons
23. Pollet Jules
24. Mortier Urbain
25. Priem Achiel
26. Quaeckelbeen Petrus
27. Ramboer Hendrik
28. Vandecaveye Emiel
29. Vanhye Victor
30. Vandenberghe Emeri
31. Vanwalleghem Achiel
32. Vanwalleghem Arthur
33. Vanwymelbeke Hendrik
34. Vens Victor
35. Verduyn Achiel
36. Vergote Eugène
37. Vermote Alidor

In het najaar op 28 september zetten de geallieerden een aanval in. Het was het Brits-Belgisch offensief in Vlaanderen. Het was meteen het laatste offensief dat de overwinning zou opleveren. Hollebeke, Zonnebeke en Passendale zijn gevallen. Engelse en Franse vliegers kwamen regelmatig boven Lichtervelde vliegen. Op 29 september wist men te vertellen dat het IJzerfront was doorbroken. De Duitsers stel-

den overal mitrailleurposten op. Op 3 oktober liep het front reeds over de lijn Zarren - Hooglede - Roeselare - Ledegem - Komen. Vanaf toen was het enorm druk in de gemeente. Het was een komen en gaan van Duitse troepen. Van dat machtige leger uit 1914 schoot niet veel meer over. Op vele straathoeken werd dynamiet aangebracht. Handzame, Kortemark en Roeselare vielen op 14 oktober. Op 14 oktober werd het Duitse hoofdkwartier in Tielt opgedoekt. Op 15 oktober verzamelde de 6de compagnie niet ver van het bos van Wijnendale. Ook Lendeledede werd ingenomen. Op 16 oktober werd Lichtervelde bevrijd. Het geallieerde leger werd gehergroepeerd. Belgen vochten vanaf de kust tot Lichtervelde, het Franse leger vanaf Lichtervelde tot Moorslede. In dit allerlaatste offensief die de Duitsers uiteindelijk tot de overgave dwong, sneuvelden nog heel wat Lichterveldse soldaten. Hun gedachtenissen zijn een herinnering aan een droeve tijd. Allen waren de tol van een zinloze vernieling. Oorlog brengt nooit vrede !

† TER ROEMRIJKER GEDACHTENIS VAN
ADOLF DECLERCQ
 zoon van wijlen
BRUNO EN MATHILDE GALLE
 Soldaat bij 't 22^e Linierregt 2^e K^{ie},
 geboren te Sweezele, den 24 December 1887,
 en, 't Vaderland verdedigend eervol gesneuveld
 te Merckhem, den 30 September 1918.

De have blinkt, het kruis komt mij
 Van verre legenstralen :
 Ach, Vrienden, bidt en helpt mij vrij
 Voor eeuwig zegepralen. G. G.

† Ter Zaliger Gedachtenis Van
Henri Vanwymelbeke
 Zoon van
Wylen Pieter & Theresia Christiaen
 SOLDAAT bij het 9de Voetvolk,
 die, geboren te Lichtervelde den 23 Maart 1891,
 ten gevolge zijner wonden bezweek in 't Gasthuis
 te Hoogstaede den 20 October 1918.

Lid van de Broederschappen van het H. Hert en
 van den H. Joseph.

HENRI, onder het getal dier dapperen helden,
 heeft geduldig geleden en moedig gesleden; men-
 nigmaal heeft hij, to bewondering zijner kamera-
 den en oversten, het gevaar en de dood getroeserd
 binst die schrikvolle oorlogsjaren! Reeds zag hij
 den blijden dageraad der eindzege opdagen... reeds
 troopte hij met reden zijn geliefde Moeder en Fa-
 milie welhaast terug te vinden! Maar neen, God,
 wiens raadsbesluiten oneindig wijs en ondoor-
 grondbaar zijn, had hem, nevens zooveel anderen,
 voorbestemd tot zoenoffer voor de zonden der be-
 dorven wereld, om wier wille Hij die schrikkelijke
 oorlogsploeg heeft toegelaten. Zoo streed en stierf
 hij voor zijn Volk en Land!

Beminde MOEDER, BROEDERS en ZUSTERS, Gods
 wil geschiede, zijt God en zijn gebod getrouw en
 eens zullen wij voor eeuwig samen zijn, mijn glorie-
 volle dood strekke U tot troost en zegen. Vaarwel!
 H. Hert van Jesus, bescherm Belgenland 300 d. afl.
 Lichtervelde, dr-Vr. Vereenoghe-Hoet.

Nieman heeft grooter liefde dan deze die zijn
 leven geeft voor zijne Vrienden. JOAN. 15. 13.

† Ter Zaliger Gedachtenis
 VAN
Urbain MORTIER
 Zoon van
Alfons & Maria Caillens
 Soldaat bij de Genie,
 geboren te Ardoye, den 20 Maart 1897
 moedig op het Slagveld gevallen te Langema-
 en overleden in het Hospitaal van Hoogstaede, den
 17 October 1918.

God heeft hem beproefd als het goud in den
 oven, en heeft hem aanveerd als eene zeer aange-
 name offerande.

Ik heb in mijn leven rustelooze maanden en
 droevige nachten geteld. (JOB VII 2.) Maar nooit
 heb ik mij bij de boozen aangesloten, en met de
 lichtzinnigen heb ik geen omgang gehad.

Den weg des Heeren heb ik gevolgd zonder er
 van af te wijken, zijne geboden heb ik in mijnen
 boezem bewaard. JOB. 23. 11.

Weest niet bekommerd om mijn lichaam, enkel
 vraag ik dat Gij mij indachtig blijft in uwe ge-
 beden overal waar gij u bevindt.

Dierbare OUDERS, BROEDERS en ZUSTERS, reeds
 zag ik U in mijnen droom, mijn her'e zuchte naar
 U om U te zien en u te omhelzen. Ik was op den
 dorpel bijna van mijn geliefde geboortedorp. - Maar
 ach! Gods wil geschiede - Troost U - uw zoon en
 Broeder is manhaftig en deugdzaam gestorven,
 martelaar van zijne liefde voor 't Vaderland.

Akten van Geïoof Hoop en Liefde
 (Afl 7 j. en 7 m 40 d.)

Lichtervelde dr-Vr. Vereenoghe-Hoet.

H. Hert van Jesus, bescherm België
 (300 dagen Afl)

TER DIERBARE GEDACHTENIS VAN
Emerie-Joseph MAES
 Zoon van
Henri & Julie Defever

Alfons De Vos, gesneuveld op 23 oktober 1918 te Zomergem.

Volksspreuk gehoord in Lauwe (november 1988):

**Iemand die geen soldaat was geweest zei
dat hij dienst had gedaan
bij de “accordeonisten” van Lichtervelde**

(Geert Coussement)